ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 146 — Субота, 16 октобар 1954

Мики и Шиља као истраживачи

7

Јунаци са „Албатроса"

РОМАН ОД Е. КОРМА

(10)

— Не. Ја путујем у град Квератo, који се налази петнаестак километара од те насеобине. Али, хтео бих да искористим ваше пријатно друштво, господо. Осим тога, у планинама човек никад није потпуно сигуран. Наш гостионичар тврди да се тамо крије чета разбојника Араукана. То су најобичнији плашљивци, али који ипак имају толико смелости да нападну човека који путује само са слугом.

Ова новост мало је снеселила мога стрица. Почео је да говори како је паметније било оставити ме на лађи него излагати разбојничком нападу. Ја сам се томе одлучно противио. Моје мишљење бранио је и капетан Болтерс.

— Погледај, пријашко Виче, — рече он. — Шест људи с пушкама и осталим оружјем

у стању су да се сукобе и са стотином тих плашљивих гладница. Па и Дим уме руковати пиштољем.

Два сата, колико нам је стајало на располагању, употребили смо за куповину разних ствари нужних за пут. Набавили смо огртаче, с прорезом на средини за провлачење главе, и шешире од панаме са широким ободом. Капетан Болтерс, који је добро познавао све кафане у Валпараизу, пошао је да тражи Бена и Мартина. На срећу, нови пријатељи нису били још успели да се напију; налазили су се у веселом стању, склони на шалу и смех.

Поред оружја које смо већ имали, снабдели смо се још и са четири пушке и дугим ножевима. Мени су, осим ножа, заделили за појас пиштољ и ја сам се осетио већи за читаву стопу.

Мартин још никад није имао пушку у рукама. Он ју је неповерљиво узео из стричевих руку и није знао шта да ради с њом. Бен му се смејао.

— Хеј, Мартине! — викао је он церећи се, — пажљивије с њом, јер она воли и да се нашали. Ороз јој је слаб, па опали и кад се не надаш.

Мартин је пажљиво и озбиљно загледао ороз на пушци и мора бити да је решио да предузме неке мере предострожности. Изишао је с пушком из собе и после једног минута разлеже се заглушан пуцањ, који је потресао зидове гостионице. Ми у гомили појурисмо у том правцу и нађосмо Мартина како лежи у једном углу претсобља; два корака од њега налазила се пушка, из чије се цеви још димило.

— Ова се будала убила! — повика Гро Болтерс.

Непокретно Мартиново тело мало се покренуло и ми угледасмо бледо, уплашено лице на коме су цвокотале вилице. Мени се следи срце.

— Шта ти је? Јеси ли рањен? — питао је стриц.

Мартин баци страшан поглед на пушку.

— Не... не знам, капетане, али ми се чини да сам се убио.

— Шта си радио с пушком? — упаде му у реч Болтерс.

Мартин устаде.

— Ништа нарочито, капетане, право да ти кажем... Ја сам само хтео да ороз јаче притврдим, да се нешто не би десило, а она опали, па кундаком мене по глави...

Ове речи простодушног Естонца биле су дочекане грохотним смехом. А он је пипао повређену вилицу и гледао нас у недоумици. Није могао да разуме наш смех. Добро је што је куршум тако срећно просвирао само зид на кући, јер је могло бити много горе. Капетан строго погледа Бена и тиме се сврши ова непријатност.

Док смо ми били овим заузети, у дворишту се разлегао звек звонаца, топот копита и фрктање. Мазге су биле доведене и ми смо журно пошли доле.

Осам животиња с дугим ушима збило се у гомилу у дворишту гостионице. Седам је било под кожним седлима с високим облучјем, а на осмој је био велики самар. Опрема на мазгама била је окићена бакарним шљокицама и ланчићима, док су прапорци разних величина одјекивали при најмањем покрету животиња. Мазгари — Чилеанци у вуненим огртачима и широким шеширима — стајали су поред мазги са ужадима у рукама.

Наш нови познаник био је већ тамо и разговарао с једним од мазгара одевеним у зелени огртач. Овај је пажљиво слушао дон Мигуела, с времена на време отварајући уста, али не да би нешто рекао, већ да прстом премести лист дувана који је жвакао.

— Кабалероси, — обрати нам се дон Мигуел, — све је спремно и можемо да кренемо на пут. Довече ћете бити у насеобини Дел Венадо.

Ми се ужурбасмо. Мартин, Бен и мазгари похиташе да снесу пртљаг и да га потрпају на мазгу. На сиротој животињи зачас је нарасло читаво брдо ствари. Пошто смо исплатили рачун, уселили смо у седла. Моје седло било је превише високо и мазгар је подвезао узенгије, тако да сам могао да ставим ноге у њих.

Кренули смо.

Чудновато је изгледао наш караван. Огромни шешири и лепршави огртачи учинили су да личимо на разбојнике; пушке о раменима завршавале су ту сличност. Лице капетана Болтерса није више било пријатно; благодарећи новој опреми, оно је личило на лице гусара који је поморски занат заменио сувоземним. Што се осталих тиче, и они су давали сличан утисак. Ма где у Европи, такав би караван без икаквих изговора отправили у затвор, али на улицама Валпараиза он је био обична појава.

Тек што смо изјахали из вароши, обрели смо се на једном узаном путељку, пуном рупчага, који се час губио а час се поново јављао иза камења и стена. Док је пут био го, без зеленила, са тек покојом палмом поред њега, дотле су се даље, са обе стране, виделе читаве шуме. Сочно, јасно зеленило миловало је поглед и мамило у свежу хладовину.

Пут се све више уздизао. Поједино стење и камење преобраћало се у грдне греде и брда и није прошао ни један сат од почетка нашег путовања а ми смо се обрели у планинама, у правој дивљој природи. Стене су сад висиле над нашим главама као големе куће, које ће, како изгледаше, сваки час пасти и смрвити и нас и наш караван. Звек прапораца надалеко се разлегао, а свака гласно казана реч изазивала је неколико одјека. Све то: и звучна музика прапораца, и стене, и одјек — одушевљавало ме је. Ја сам намерно викао и ослушкивао како се мој глас разлеже и одлази некуд у дубину, замирући у даљини као шапат.

Јахали смо у веселом расположењу. Мартин је био поред мене, а Бен позади. Бен се једнако шалио са Естонцем, који се од срца смејао његовим досеткама. Није се више љутио ни на шалу с пушком.

— Бићу отсад паметнији, — говорио је Мартин. — Истина, Бен није поступио пријатељски, али морам признати да му је шала успела. — Пријашко Диме, — додаде он весело, — ја се тако радујем што заједно путујемо. Добро је што сам послао рибарење дођавола.

Озбиљно сам га опоменуо да на Ербосу има стару мајку. Мартин је само одмахнуо руком.

— Еј, мој Диме, њој је боље без мене. У крајњем случају, не боли је старо срце као кад ме је гледала као пијаницу и нерадника... Ти си чудан човек, Диме, кад мислиш још и о старици. Она је сад мирна, а и ја сам спокојан, сасвим спокојан. На нашем острву ја бих пропао од досаде... Еј, погледај, шта је то тамо!

(Наставиће се)

Благо у морској води

Човечанство покрива из мора отприлике трећину целокупне потрошње намирница. Но, поред тог неисцрпног богатства намирница, у мору лежи и неизмерно благо сировина, које су досад највећим делом остајале неискоришћене. Засад још добијамо потребне сировине с мање муке из Земљине коре, али ће доћи дан кад ће се те резерве исцрпсти, па ће људи морати да обрате пажњу на неискоришћена богатства мора.

Доња табела приближно показује колико у морској води има метала и других елемената и једињења који су важни у техници.

У једном кубном километру морске воде има:

	тона
кухињске соли	29,000.000
сумпорне киселине	9,000.000
магнезијума	1,500.000
калијум карбоната	1,000.000
угљендиоксида	100.000
брома	70.000
гвожђа	2.200
алуминијума	2.000
стронцијума	1.400
бакра	125
јода	50
сребра	25
злата (кг)	750

има на стотине хиљада тона. Али, и поред свих напора, још није пронађен начин производње који би се исплаћивао. Трошкови су далеко већи од добити.

Недавно је тај проблем постао врло актуелан. Десило се то у вези с поступком којим се добија бром непосредно из морске воде.

Једињења брома употребљавају се у производњи боја и фотографског материјала, а у медицини као средство за умирење. Потрошња брома повећала се нарочито откако је он почео да се употребљава и у саобраћају, као додатак бензину, да мешавина ваздуха и бензинских пара не би експлодирала на ниском притиску.

Те материје су у мору јако разређене. Али, ако ове бројке помножимо са целокупном количином морске воде (отприлике 1.280,000.000 кубних километара), можемо замислити какво неисцрпно налазиште сировина претстављају мора и океани.

Све до најновијег времена, из морске воде добијала се непосредно само кухињска со. Становници морских обала научили су још пре много хиљада година да добијају овај неопходни састојак људске исхране испаравањем морске воде. Данас је то јевтина роба, али у стара времена она је цењена као злато, па се употребљавала и као платежно средство. Она је и до данас задржала ову улогу у неким удаљеним деловима Средње Африке.

Сем соли, из морске воде вади се још само јод, али не непосредно, већ заобилазним путем, из морских алги, у којима га има у приличној количини. Остало благо стоји неискоришћено. Хемичари су се одавно носили мишљу како да ваде злато које је растворено у мору. Иако се оно у морској води налази само у незнатном проценту, ипак га

Највећи произвођач брома била је Немачка. Тамо се он вади из отпадака разних соли, по нарочитом Пфајферовом методу. Да би подмирили све веће потребе у овом елементу, Американци су на морској обали у Вилмингтону, подигли фабрику у којој се добија бром непосредно из морске воде. Начин производње доста је сличан Пфајферовом процесу. У тој фабрици преради се годишње неколико кубних километара воде и извади из ње брома у вредности од преко три милиона долара.

Вода из које је бром извађен отиче у море као отпадак. Између осталих „преостатака", у њој има злата, које вреди трипут више него извађени бром. Нажалост, хемичарима досад није пошло за руком да нађу погодан поступак којим би се то злато могло вадити. Јер, оно се у морској води не налази у неком хемиском једињењу, већ у облику изванредно ситних делића колоидног злата. Да се оно издвоји, задатак је физичара или биолога да одгаје биљку која би га у себи концентрисала, попут морских алги које концентришу јод. А можда ће неки други метод бити бољи и пре довести до успеха?

Прве жене на Мон Блану

Стојећи на врху Мон Блана, Анријета д'Анжевил помислила је: „Више се не може". Ипак се могло. Њени пратиоци, саставивши прекрштене руке, дигоше Анријету још пет стопа у висину. — Тако стоји у биографији ове прве туристкиње, објављеној у годишњаку „Клуба француских алпиниста" из 1893.

Али, једна друга жена испела се пре ње на највиши европски врх. То је била Марија Парадис, служавка из Шамонија. Њу су водичи наговорили да се придружи једној групи туриста, уверавајући је да ће после тога странци долазити да је гледају као реткост и плаћати јој за то. Полакомила се и пристала, али је морала да испашта због тога. Код Гран Платоа потпуно је изнемогла, па су морали да је вуку до врха. Док су остали кликтали од весеља, она је седела и као да није схватала шта се око ње догађа. На очи као да јој се била навукла нека копрена, а није могла ни речи да изусти. „Мислила сам да ћу се угушити", — причала је касније.

Сасвим се друкчије показала Анријета д'Анжевил. Она је имала 44 године кад је, 1838, са Русовљевог Острва на Женевском Језеру угледала белог горостаса. Одмах је осетила жарку жељу да се испне на њ. Али, то није било тако просто. Много теже од похода у висину било је савладати предрасуде рођака и познаника. Сузним очима преклињали су је они да одустане од своје намере. То је тешко и опасно, говорили су јој, а и не приличи жени да се пентра по снежним планинским врховима.

Но, она је остала при своме. Прво је отишла код лекара да је прегледа. Кад је он изјавио да не постоји никаква бојазан, почела је да се припрема за пут. Нашла је искусне водиче и постарала се за опрему. Провијант је био богат и разноврстан: два козја бута, два говеђа језика, 24 пилета, 20 килограма хлеба, 18 боца бордовског вина, боца коњака, 12 лимунова, шећер, чоколада, суве шљиве и много чега другог. Није заборавила да понесе и једног голуба писмоношу.

Мало је који од водича веровао да ће Анријета издржати напорно успињање. Већ код првог глечера забринуто су је питали како би било да се врате, али је она само одмахнула главом. Срчано је прелазила све препреке и храбро савлађивала појаве планинске болести. Ишла је укорак са искусним планинарима.

Мрак их је ухватио испод Гран Мулеа. Ту су се улогорили, а ујутру, после непроспаване ноћи, наставили пут.

Тек тада су на Анријети почели да се опажају знаци јучерашњих напора. Срце јој је било узнемирено, а сан јој склапао очи. С највећим напором воље ишла би шест-седам корака, па би застала да предахне. Тако се борила пуна четири часа. У једном тренутку изгледа да ју је снага била сасвим издала.

— Ако умрем пре но што дођем до врха, — рекла је водичима, — однесите горе моје тело и оставите га тамо.

То није било потребно. Прикупила је снагу и са осталима стигла на врх. И ту, на висини, као да се препородила. Сасвим се расанила. Освежена и духовно и телесно, Анријета је могла да се диви изванредним видицима. Била је срећна што је успела. Одмах је пустила голуба писмоношу да јави њеним пријатељима радосну вест.

Окамењена шума

Одавно се причало да негде у централном делу Тасманије, у Аустралији, постоји читава једна скамењена шума, али се није знало тачно где се она налази. Међутим, недавно су радници који граде путеве у тим крајевима случајно пронашли ову шуму. Она се налази источно од равнице Макари.

Стручњаци тасманског музеја у Хебарту верују да ће ново откриће омогућити да употпуне своје знање о флори и фауни која је постојала у Тасманији пре 20 милиона година. Тасмански геолог Бенкс одржао је предавање у коме је описао откриће ове шуме. Он је рекао да је комад дрвета из равнице Макари први пут пронађен 1842 године. Овај комад дрвета анализирао је у своје време британски ботаничар Џозеф Хукер. Једно фосилно стабло из овог краја послато је и на лондонску изложбу 1851 године. Оно се сада налази у британском музеју природних наука. Фосилну шуму пронашли су радници који су пробијали један попречни пут, неких тридесет метара источно од равнице. Врхунац истраживања постигнут је кад је пронађен један изванредан примерак скамењеног дрвета.

— Научна испитивања доказала су да је овде пре 25 милиона година постојало језеро, — рекао је геолог Бенкс. После тога дошло је до вулканске ерупције која је избацивала лаву у језеро и наталожила тридесет метара дебео слој. Због тога се смањивала дубина и количина воде у језеру, те се оно претворило у плитку бару. Песак и муљ, носећи лишће, цвеће и гране са дрвећа, постепено су пунили језеро и претварали га у мочвару. После је на том месту израсла шума, коју су сачињавали чемпреси и други четинари, а у њој су се настаниле животиње из рода торбара. Најмање три стотине година пошто се шума развила дошло је до нове снажне вулканске ерупције, те је шуму прекрио слој пепела у висини од дванаест метара. Дрвеће и данас стоји усправно, а много је сачувало и гране. На пресеку се лепо види његов ћелиски састав и годишњи прстенови, на основу којих се може одредити старост дрвећа. Геолози се надају да ће у овој скамењеној шуми наћи и фосиле животиња из рода торбара, а то ће претстављати нову страницу у историји развитка необичних торбара Тасманије.

ЏУНГЛА

Џунгла (на санскриту: џангала, што значи — шума) је у Индији назив за ниске и мочварне пределе обрасле високом травом, трском и одвојеним луговима у којима се испреплићу разнолике лијане. Овде спада предео Тараи у средњем делу јужног подножја Хималаја, затим мочварни делови у делти реке Ганга.

Џунгле су тешко приступачне, па их човек избегава. У њима живи разноврсно звериње и велик број змија отровница. Назив је ушао у стручну и лепу књижевност.

ПИРОСОМЕ

Пиросоме су светлеће морске животиње са рскавичавим, готово провидним, телом.

У земљи где лета нема

У историји Земље помињу се разна доба, па и ледено. Ми данас можемо само да замишљамо како је у њима изгледао живот, али како је изгледало само ледено доба — то може и да се осети на Антарктику, шестом континенту.

Ево неколико цртица из забележака оних који су тамо провели извесно време, а од којих су многи изгубили и живот: ... Стрмени на леденим планинама, високим и преко три хиљаде метара, такве су да ни снег на њима не може да се задржи, па се онда лако може закључити како је овуда тешко проћи. Па ипак, смели истраживачи прелазе те опасне пределе пешке и са псима... Мећава бесни, боље рећи урла као какав жив створ. Стање је несносно, јер су путници у тој леденој пустињи често присиљени да, као скамењени, данима и ноћима леже у врећама за спавање, пошто не могу ни корак да макну од побеснеле стихије... Прсти на ногама отичу и црне; то је обична појава... Ледени покривач понегде раставља земљу од људи за читаву једну миљу дебљине... Овде температура као да не зна за плус на термометру, а у неким пределима готово ни лети... Ово је земља где лета

нема... Реците мојој мајци да сам на њу мислио док сам умирао, — вели један истраживач својим друговима, који су иза њега остали у неизвесном животу. Они су још записали: „Отишао је и пао у снег, бели гроб. Беле пахуљице покриле су га зачас снежним огртачем". У тим забелешкама говори се и о страдању коња-понија: „Убили смо једног, па убрзо после њега још два, јер су ослепели и постали неупотребљиви. Последњи је издржао још неко време, па је и он ишчезао у леденом понору". Или: „Буре су у том вечном царству леда непобедиви оркани, који као перца носе са палубе брода бурад с петролејом, вреће са угљем, сандуке с храном и витлају самим бродом, који покушава да пристане у том леденом царству".

То су само бледе слике из овог дела света где су зиме дуге стотине милиона година, где је редак крај у коме биљни свет ухвати корена. Има још много занимљивих написа о том леденом царству у коме се, како неки научници кажу, не зна за умирање у старости, него се ту вечно младо, све до краја живота, пошто стар човек тамо не иде, а редак је младић који преживи те страхоте. Тамо су хладноће тако велике да у њима престаје дејство бактерија. Неки стручњаци сматрају да ако би се тамо сместило све жито које је произведено на земљи у току једне године, онда би оно могло да се једе и после сто година. То би исто било и с месом заклане стоке. Антарктик је прави и највећи хладњак и спремиште какво људски ум не може ни да замисли. Ретко је у ком крају ове земље леда температура нешто изнад нуле, а негде зна да се спусти и до сто степени испод нуле. Ту не труне ни дрво, ни платно, па ни друго што је тамо остало. Тамо су нађени пси у истом оном ставу као кад су смрзнути. Чланови разних експедиција налазили су бутер који је ту остао пре шест година и још је био свеж. Свеже је било и месо говечета нађено после седам година. Занимљиво је да су јабуке, пошто су провеле четрнаест година у томе леду, открављене имале укус печених јабука. О тој земљи говори се и као о будућем лечилишту, јер ваздух је у њој чист и сув. И поред трагедија које су задесиле многе смеле истраживаче, она је и данас предмет испитивања разних научних експедиција, јер су многи убеђени да се под белим покровом крију велика рудна богатства.

Ето, тако отприлике изгледа ова земља у којој нема лета и која као копно захвата око 14 милиона, а са околним морем око 66 милиона квадратних километара.

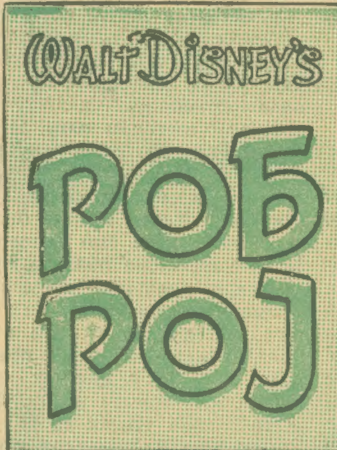
Један случајан проналазак

Стакло које се разбија али се не распрскава, такозвано сигурносно стакло, случајан је проналазак, исто као и Нобелов динамит, Гудјерова вулканизована гума и Бриpлејов челик који не рђа.

Године 1903, један млад хемичар по имену Едуард Бенедиктус распремао је своју лабораторију. Том приликом исклизнула му је из руке једна стаклена боца, пала на под и, природно, разбила се. Али, боца се само разбила, а није се расула у комаде. По етикети, хемичар је видео да се у боци налазио раствор целулоида у ацетону. Ацетон је био већ раније испарио и унутрашњост боце била је превучена целулоидним слојем.

О том малом, наизглед незнатном, догађају забележио је Бенедиктус у свој нотес ово: „Дигао сам боцу с пода и видео да је заиста прсла, и то некако зракасто ,али су сви делови остали на својим местима, као да их је држала нека унутрашња сила".

Бенедиктус би, вероватно, заборавио на ово да се неколико дана касније нису догодиле две аутомобилске несреће, у којима је више особа задобило тешке повреде од разбијеног стакла. Кад је прочитао у новинама вест о овим несрећама, млади хемичар сместа је отишао у своју лабораторију и још исте вечери имао је у рукама први комад сигурносног стакла, које се, иако разбијено, не разлеће на комаде. Његов проналазак брзо је стекао широку примену и данас се без њега не могу ни замислити окна на аутомобилу или авиону.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Звезда Северњача

Човека су одувек занимале небеске појаве, па их је посматрао још у најдавнијим временима и у току векова из тога су извучене не само научне, него и практичне користи. Овде ћемо дати неколико података о звезди Северњачи или о Поларној звезди.

Са северне земљине полулопте види се само северни део небеског свода. На самом полу нема ниједне звезде, али се сасвим близу њега налази једна веома сјајна звезда коју називамо Северњачом, јер је увек на северној страни неба, или Поларном звездом, пошто се налази у близини небеског пола. Северњача припада сазвежђу Малог медведа.

Поларна звезда посматрана голим оком изгледа да се не креће и да увек стоји на једном месту, готово тачно на северу, а да остале звезде описују око ње кругове разне величине, што зависи од удаљености од пола. Уствари, те звезде описују кругове око пола света.

Северњача припада такозваној групи звезда друге величине, којима је сјај два и по пута слабији од сјаја звезда прве величине. Ова звезда у старим временима имала је велик значај за морепловце, јер су се помоћу ње оријентисали приликом пловидбе.

Од Поларне звезде светлост путује до земље 300 светлосних година. Колико је ово дуг пут види се по томе што светлост у току једне светлосне године пређе 9,5 билиона километара. Да би брзи путнички авион, под претпоставком да би могло то да се догоди, стигао до Поларне звезде, онда би му било потребно више од једне милијарде година. Поларна звезда је 20 милиона пута даља од нас него Сунце. Када би она била на месту где се налази Сунце, онда би светлела хиљаду пута јаче него што данас светли Сунце. Промер њене кугле је тридесет пута већи од Сунчевог и износи 42 милиона километара.

КО СУ БИЛЕ ПАРКЕ

По римској митологији Парке су биле богиње које су се скупљале приликом рођења детета и одређивале му судбину. Њихова имена су била: Парка, Нона и Идекума. Доцније су Парке изједначене с грчким Мојирама, трима богињама судбине које, као Јупитерове слушкиње, управљају човечјим животом и преду му нит судбине, и то: Клото држи преслицу и почиње нит, Лахезис наставља да преде конац, а трећа, Атропос, пресеца нит.

Флорне области

Флорне области су делови земље који у погледу флористичког састава биљног покривача и у погледу развитка флоре чине једну целину. У стручним круговима примљена је подела земље на шест флорних области, које ћемо набројати:

1) холарктис, у који спада Европа, Северна Африка, Северна Америка и вантропска Азија. У овој области слабо су заступљене фамилије тропских биљака;

2) неотропис, у који спада Средња и већим делом Јужна Америка и у коме су добро заступљене биљке тропских породица;

3) палеотропис обухвата тропску Африку и Азију, и острва. Ту преовлађују биљке тропских породица;

4) капензис обухвата јужне делове Јужне Африке;

5) аустралис обухвата Аустралију, и

6) антарктис захвата јужне делове Јужне Америке са острвима.

СИЦИЛИЈАНА

Сицилијана је песнички израз и значи лирску строфу од осам стихова. Пореклом је са острва Сицилије. Под тим се разумева и сицилијанска пастирска игра, а у музичком смислу израз сицилијана означава пратњу за ову игру.

ШТА ЈЕ ФИЛОРИСТИЈА

Филористија је грчка реч и значи склоност ка објашњавању нечега до танчина, а под тим се подразумева и цепидлачење, ситничарење.

Потапање „Лузитаније“

Потапање енглеског путничког брода „Лузитаније“, 7 маја 1915 године, убрзало је одлуку Сједињених Америчких Држава да уђу у рат против Немачке, чије су подморнице наносиле свакодневно страховиту штету савезничким бродовима. Том приликом изгубило је живот око 1200 лица, међу којима су се налазила и 124 Американца. Брод је потопила немачка подморница „У-20“. Према причању једног члана подморничке посаде, ево како је дошло до потапања.

Подморница „У-20“ лежала је у пристаништу Емдену, главном стану немачке подморничке службе. То сунчано после подне у априлу 1915 године, док сам надгледао утовар торпеда у подморницу, нисам ни сањао да ће кроз неколико дана погодак једног од њих изазвати гнев целог човечанства.

Рано изјутра тридесетог априла наређено нам је да напустимо Емден и да пођемо у правцу Енглеске. Речено нам је да стигнемо до ушћа реке Мерси, на ирској обали, и да ту сачекамо један транспорт трупа, који је, према обавештењима немачке поморске шпијунаже, имао ускоро да напусти Ливерпул. Дан је био сунчан и ведар. Нешто пре седам часова „У-20“, чија се посада састојала од 26 чланова под командом капетана Швајгера ,испловила је из пристаништа. На путу за Мерси нисмо се срели с непријатељским патролама. Пошто смо пловили кроз енглеске воде, било је потребно да путујемо под морем, изузев ноћу, кад нас је штитила помрчина. Ујутру 5 маја стигли смо до ушћа Мерсија. На море се била спустила магла, тако да нас нису могли приметити.

Целог дана задржали смо се на ушћу реке. Пловили смо површином, а загњурили бисмо се у дубину само кад би нам се приближило завијање сирена, које су нас упозоравале да се непријатељске лађе налазе у близини. У неколико махова магла се за кратко време дигла, што нам је омогућило да торпедујемо три енглеске лађе: један једрењак и два мала пароброда.

Идућег дана покушали смо да се приближимо ливерпулској луци, али смо морали да се вратимо. Што смо даље пловили уз реку Мерси, све је више растао број непријатељских лађа. Спустили смо се низ канал Сент Џорџ, где смо без успеха тражили трговачке бродове које бисмо могли да потопимо. Прошао је и тај дан и ми смо се нашли крај јужне обале Ирске. Ту је убрзо дошло до судбоносног догађаја. У подне се магла нагло разишла и појавило се сунце. Море је било блиставо и глатко. Наједном, на хоризонту се указао дебео дим. Одмах смо сви били у приправности. У том тренутку налазили смо се на површини. Пала је наредба:

— Брзо под воду! Сви на своја места!

Пре но што смо ушли у подморницу и загњурили се, могли смо још да видимо да је брод који нам се приближавао био врло велики и да је имао четири димњака. Идућег тренутка залупили су се поклопци свих отвора и море се склопило над подморницом. Све су очи биле упрте у перископ. Капетан Швајгер гледао је стиснутих усана, а руке никако нису могле да му се смире.

Увек ћу се сећати појединости које су се низали после нашег спуштања под воду и које су се завршиле једном од најстрашнијих катастрофа у Првом светском рату. Прво је наступио потпун мир, у коме се чуло само зујање електричног мотора и непријатно завијање Неле, нашег бродског пса, кога смо спасли с једне потопљене лађе за време свог прошлог путовања. Време се отезало. Минути су нам изгледали дуги као вечност. Маневрисали смо према лађи, која је у цик-цак пловила према ирској обали. Све је то давало утисак да је њена команда била свесна какав сјајан плен за непријатеља претставља овај велики брод. Једно време изгледало је као да ће се удаљити од нас, али већ у идућем тренутку окренуо се и кренуо право на нас. Најзад се чула наредба:

— Спреми торпеда за паљбу!

Живци посаде били су напети, као што бива сваки пут непосредно пред борбу. Подморница се заљуљала, као и увек после избаченог торпеда, и нагнула се мало устрану. Грозничаво смо очекивали експлозију. Секунди су пролазили. Брод је био доста далеко од нас, можда четврт миље. Погледао сам на сат. Било је два и четврт. Тридесет, четрдесет, педесет секунди... Да ли је торпедо промашио циљ? Прошао је минут, а затим је до нашег напрегнутог слуха допрла заглушујућа детонација, која се завршила грмљавином од које нам се свима и сам мозак у глави затресао. Затим је наступио мир.

Али, тек што је затегнутост наших живаца мало попустила, одјекнула је још једна експлозија, исто тако јака као прва. У недоумици смо гледали нашег команданта. Он није био мање зачуђен од нас, јер смо били испалили само један торпедо. Хитро је пришао перископу и погледао. Изненада је пребледео и морао је да се наслони на зид да не би пао.

— То је „Лузитанија“, — узвикнуо је.

Неколико тренутака стајао је тако наслоњен, као да га је сва снага била напустила. Затим ме је позвао и дао ми руком знак да погледам кроз перископ. Погођена лађа тонула је великом брзином. Видео сам ватру и дим. Велики труп и дебели димњаци били су нагнути удесно, а предњи део лађе био је дубоко заронио у воду. На горњој палуби владала је пометња. Видео сам људе како јуре тамо-амо, како се тискају око чамаца за спасавање. Неки чамци висили су сасвим усправно. У грозничавој брзини којом су хтели да их спусте у воду одрешили су ужад само с једне стране, па су тако чамци постали неупотребљиви. Они с леве стране нису могли уопште да се искористе, због нагнутог положаја лађе.

Лађа је брзо тонула. Чамци за спасавање, претрпани људима, падали су у воду готово усправно. Многи су скакали с палубе и пливали према изврнутим празним чамцима. Наједном се на хоризонту указао дим, што је био знак да се приближава помоћ, јер је обала била удаљена свега неколико миља. Командант је издао наредбу и подморница „У-20“ удаљила се са места несреће. Двадесет минута доцније, Швајгер је погледао кроз перископ и рекао: „Лузитанија“ је потонула. Погледао сам на сат. Било је тачно 2.35 по подне. Велики брод потонуо је за нешто више од четврт часа.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ВЕЗА ИЗМЕЂУ КРВНИХ ГРУПА И НЕКИХ ОБОЉЕЊА

Откривена је веза између крвних група и обољења од плућног рака, стомачног чира и стомачног рака. За особе које имају Рх-позитивну крвну групу постоји већа вероватноћа да ће оболети од оне врсте плућног рака за коју се сматра да потиче од пушења, него за особе са Рх-негативном групом. Према испитивањима извршеним код болесника од стомачног рака, чешће се него обично налази крвна група А, док код особа које болују од стомачног чира преовлађује група О. Болесници од друге врсте плућног рака чешће поседују групу А него групу О. За ту врсту рака сматра се да настаје делимично у вези с наследном наклоношћу, а делимично у вези с неком супстанцом из крвне групе А. Код рака осталих органа није запажена нека приметна веза с крвним групама.

НЕОБИЧАН КОНЦЕРТ

Прича се да је гроф Миних једном приредио концерт у част Катарине I. Тај концерт је наизглед био као и сви други концерти, али је остао познат по томе што су струне на гудалима за виолине биле направљене од репова коња заплењених од Турака у једном боју.

НАЈВЕЋИ ВАЗДУШНИ ТРАНСПОРТ ПАСА

Недавно су авиони једног холандског ваздухопловног друштва превезли највећи број паса ваздушним путем. Ради се о 45 драгоцених чистокрвних паса, који су укупно тешки 838 килограма, а чија вредност износи три милиона француских франака. Пси су превезени преко Атлантског Океана за Америку. Најскупљи је био најмањи пас. То је један мали немачки текел, који вреди 176.000 франака.

ПРЕПОТОПСКЕ ПТИЦЕ НИСУ ЛЕТЕЛЕ

Најновијим испитивањима фосила у којима је нађена чувена препотопска птица археоптерикс, која је нестала пре 150 милиона година, утврђено је да она није могла да лети, већ само да клизи по земљи. Захваљујући употреби ултраviолетних зракова, дошло се до закључка да су кости ове птице биле исувише слабе да би могле држати мишиће који би покретали крила.

КАО У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Ако у обичном школском атласу потражите та четири острвцета, која по обичајима, уређењу и начину живота још нису изишла из Средњег века, свакако да их нећете наћи. На њима се говори француски, па ипак она припадају Енглеској. Иако су толико мала да чак нису унета у географске карте, она чине четири посебне државе, од којих једна претставља једину и последњу феудалну државу у Европи.

Жерсеј, Гернсеј, Серк и Оривњи леже недалеко од француске нормандиске обале. Свако од њих има своју војску, владу и парламент.

„Каква штета што та острва не припадају нама, што су нам их Енглези узели.“ Оваква јадиковка често се може чути из уста француских родољуба. Уствари, Енглези никад нису освојили ова острва, већ је, напротив, са њих пошла норманска војска која је у 11 веку освојила Енглеску. Наиме, ова острва припадала су норманском војводи Виљему Освајачу, који је после битке код Хастингса, где је победио енглеског краља Харолда II, постао господар и краљ Енглеске. Тада су она ушла у састав Енглеске и тако су остала све до данас.

Жерсеј је највеће од тих острва. Иако припада Енглеској, сви његови становници који желе да добију какву државну службу морају се обавезно школовати у Француској. А они младићи који желе да постану правници могу да студирају једино у француском граду Кану на Орни, јер се у њему налази једини универзитет на коме се још учи старо норманско право. На Жерсеју се до данас сачувао један стари правни обичај који потиче још из раног Средњег века ,такозвано „позивање Хароа“. Кад становник Жерсеја жели да неког свог суграђанина тужи суду, њему није потребан адвокат, нити мора да пише тужбу. Довољно је да у присуству сведока клекне пред својим противником, прекрсти руке и да узвикне: „Харо, упомоћ, кнеже мој! Учињена ми је неправда!“ То је довољно да суд острвске државе Жерсеј поведе поступак. Тај суд доноси одлуке на основу старог норманског обичајног права, а у име војводе од Нормандије.

Жерсеј има свој парламент од 17 изабраних чланова. Претставник енглеске круне је осамнаести члан тог парламента, који је потпуно независан од парламента у Лондону. На острву се и данас налази мала, сламом покривена колиба у којој је пре неколико векова заседао парламент ове острвске државе. Становништво углавном живи од гајења кромпира.

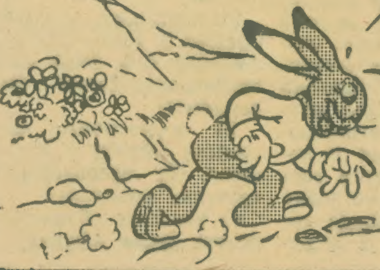
Гернсеј, или како га чешће називају „Стаклено острво“, друго је по величини. Захваљујући благој клими, на Гернсеју се веома успешно гаји рано поврће, и то највише у стакленим баштама. Острво има толико стаклених башта да, гледано из авиона, изгледа као да је цело начињено од светлуцавог стакла. И Гернсеј има свој парламент. На острву се говори француским језиком, и то француским из 16 века. Још једна занимљивост: Гернсеј је једини део Британске Империје у коме постоји општа војна обавеза. За време Другог светског рата Гернсеј је имао у енглеској војсци посебан батаљон који се борио под својим пурпурним стегом. Батаљон са Гернсеја био је најстарија војна јединица савезничких снага.

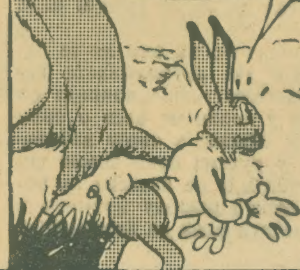
Оривњи је од свих острва најближи француској обали. На њему се налази свега једно насеље, Света Ана, али и оно има свој парламент.

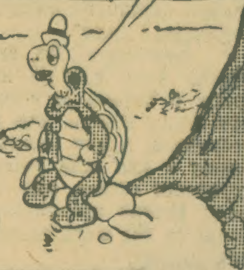
Но, најзанимљивије од свих њих свакако је острво Серк, последње феудално господство у Европи, на коме још и данас царује Средњи век. Њиме управља последња европска феудална господарица, „добра госпођа са Серка“. Она има неограничену законодавну и извршну власт. Иначе, ова владарка је у цивилу — млекарица.

Серк нема само најмање пристаниште, већ и најмањи затвор на свету. Тај затвор је последњи пут коришћен пре 17 година, кад је била затворена нека девојка због тога што је украла једну марамицу. Кад је „провост“, један од доглавника „добре госпође са Серка“, довео девојку у затвор, видео је да је брава зарђала и да се врата не могу затворити. Пошто му је она обећала да неће побећи, он је врата само притворио. Исте вечери девојку су пустили и она се, обећавши да никад више неће ништа украсти, трком удаљила с тог „страшног и мрачног места“.

ТАЈНА ТЕТКА-ЉУБИНЕ ШКОЛЕ

Мина Вукомановић

На страницама наше културне историје, поред других имена поменуто је с топлином и великим симпатијама и име Мине (Вилхелмине) Вукомановић — Караџић, ћерке Вука Караџића.

Мина Вукомановић родила се 30 јуна 1828 године у Бечу, а тамо је и умрла, 31 маја 1894. По оцени наших културних стручњака, она је још као дете била „ретко даровита и одрешита”. Напори њеног оца да је пажљиво и свестрано образује нису остали узалудни. Мина је долазила у додир с многим истакнутим личностима онога времена, јер њен родитељски дом ниједан „чувени син ма ког словенског народа није пропустио да посети када би у Беч дошао, а пријатељством с Вуком поносили су се и многи знаменити људи других европских народа”. Одрасла у таквој средини, она је обогатила своје знање и честим путовањима. Прошла је готово целу ондашњу Аустрију, затим је била у Немачкој Италији и Венецији. У Бечу је стално живела, али се најрадије задржавала у Београду, Прагу и Берлину. У самој Србији она је била „чест и увек радо виђен гост”.

Увек у кругу даровитих људи и свог генијалног оца, а притом лепа, образована и пуна полета, Мина је привлачила пажњу многих посетилаца њене куће. Велики песник и сјајан лиричар Бранко Радичевић записао јој је у дневник стихове пуне заносног и братског одушевљења:

Певам дању, певам ноћу,
Певам, селе, штогод оћу.
И што оћу оно могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито,
Гласовито, силовито,
Да те дигнем са земљице,
Да те метнем међ' звездице,
Кад си звезда, селе моја,
Да си међу звездицама,
Међу својим, селе моја,
Милим сестрицама.

Мина се одужила Бранку и „сачувала и српском свету прказала својим нацртом лик Бранка, чија би биографија била још празнија без њених казивања, која су пуна жива интересовања и згодних карактеристика”.

Мина је показивала велику склоност према сликарству. Плод тог њеног уметничког жара су ликови: Вука, Симе Милутиновића и Бранка Радичевића. Цртала је оловком и кредом, сликала је масним и воденим бојама, али у „сликарству није даље дотерала од студија”. Њени радови: скице, студије портрета и композиције (аутопортре, лик брата и девојчице с црвеном капом) „одају особине необичне за једног дилетанта”. Иако ти радови нису уметнички високи, они су у овом временском размаку за нас занимљиви, привлачни и топли и делују готово исто као да су и велика уметничка дела.

Године 1858 Мина се удала за Алексу Вукомановића, професора Лицеја у Београду, тада „једног од најкултурнијих људи у Србији”. У браку је провела годину и по дана. После тога остала је удовица, с једним сином који је умро на Кавказу 1878 године. После мужевљеве смрти српска влада понудила јој је управу над новоснованом Вишом женском школом, али се она због мајке вратила у Беч и до смрти чувала Вукове ствари и рукописе. Године 1874 Министарство просвете понудило јој је хиљаду дуката за право прештампавања Вукових дела, али је она то одбила и тражила да министарство плати трошкове око штампања новог издања. Међутим, од тога су изишле само две књиге, те је она, 1884, уступила министарству право штампања за 6.000 динара годишње ренте. Умрла је у Бечу, а тело јој је пренесено о државном трошку у Београд и ту свечано сахрањено, 4 јуна 1894 године, у Вуковом гробу.

Мина Вукомановић истакла се и у књижевности. На немачки језик превела је Вукове народне приповетке, којима је Грим написао предговор, а написала је и „Путовања по Србији 1859 године”. Та „Путовања” занимљива су по томе што одају Минин дар за књижевност, а у исто време она су слика прилика у Србији пре готово сто година. Како су она постала и објављена на српском језику, испричаћемо укратко.

Чеда Мијатовић на једном месту пише како се у Лондону упознао са Иркињом Лујзом Кар, која је 1847 године штампала свој превод „Историје српске револуције” од Леополда Ранкеа. „Она је управо прва од енглеских књижевника обратила пажњу Енглезима како Срби заслужују пуну симпатију цивилизоване Европе”. Још 1847 она је постала бранилац српског имена и српских интереса у енглеском вишем друштву. Године 1849 и 1850 она борави у Паризу и Берлину, где се упознаје са онда истакнутим српским политичарима Јованом Ристићем, Јевремом Грујићем и Ранком Алимпићем.

— Једнога дана, пише Мијатовић, затекао сам госпођу Кар болесну. На моје питање шта јој је, рекла ми је: „Ето шта: ухватила ме је „колубарска грозница”!

Мијатовић је био изненађен зашто ова Енглескиња назива ту болест колубарском грозницом, те му је она објаснила. Наиме, рекла му је да је путовала по Србији да би, поред осталог, научила како се правилно исписују српска имена на енглеском језику. Прошла је кроз Берлин и састала се с Ранкеом, који јој је дао писмо за Вука Караџића и замолио га да је он прати на путу по Србији. „Ако би он успео да с вама по Србији пође, рекао је Ранке, онда вам се не треба ничега бојати”.

„Носећи Ранкеово писмо Вуку, рекла је Лујза Кар Мијатовићу, све сам на путу мислила да тај Вук мора да је какав од старих српских јунака, какав џин пред којим хајдуци не смеју ни живи да се покажу. Благо мени ако таквот браниоца добијем. Кад тамо, а Вук омален човек, на граници старости и без једне ноге”.

Вук је пристао да пође с госпођом Кар, па је повео и Мину и заједно су дошли у Београд, а после тога заједно путовали до на Дрину. Мина је по жељи госпође Кар правила путне белешке, које је после превела на француски језик и предала јој их. Те белешке, њеном руком написане, Лујза Кар предала је Мијатовићу, који их је превео на српски.

На пут су кренули 3 јула 1850 године, у три часа по подне. У 9 часова увече стигли су на Колубару, која се била страшно излила, тако да су им кола газила по води до осовина. Ту су и преноћили. „Али, хиљаде комараца, пише Мина, не дадоше нам просто ока склопити. Предузесмо велики ноћни лов на њих. У 3 сата по поноћи изиђосмо на предзорску шетњу. Беше врло хладно”. Том приликом Лујза Кар је, како сама каже, упила у свој систем мијазму маларије, од које је кроз толики низ година патила и коју је она назвала „колубарском грозницом”. После тога наставили су путовање и свуда су лепо и с великом пажњом дочекивани, и од народа и од истакнутих људи. „Крај кроз који пролажасмо беше врло красан: недогледне шуме и с једне и друге стране друма, дивни храстови бацаху делициозну хладовину; овде и онде прошли бисмо поред споменика који означаваху место где је понеки јунак погинуо”, тако Мина описује пут од Обреновца према Шапцу и каже да на њему пада у очи велик број свиња које се путем сусрећу, а ту и тамо видели су се трагови од шанчева ископаних за време Карађорђеве борбе против Турака. Мина се у Шапцу упознала и са истакнутим јунаком из боја на Мишару и других бојева Луком Лазаревићем. Она вели: „Њему има више од осамдесет година и већ се готово подетињио. Али опет зато, по његову фино срезаном лицу и оштро изведеним цртама може да се позна како је то некада морао бити леп и разуман човек”.

Овде ћемо изнети још једну цртицу из њеног дневника. Наиме, у суботу 13 јула путници су оставили Лозницу и после два сата зауставили се у Јаребицама, где им је учитељ понудио једну малу собу за одмор. „То је млад човек, име му је Константин Маринковић, живи ту са женом, дететом и мајком својом у највећој самоћи. Има у школи око четрдесет ученика, који долазе из далеких села, доносећи собом храну за целу недељу, а враћају се кућама сваке суботе пред вече, да опет у недељу рано стигну у школу. Сами ђаци помажу у кујни на зготовљању хране, доносе воду из далеких извора, спавају напољу у авлији под ведрим небом. Дужност им је и да цепају дрва и да музу козе”. У недељу 21 јула путници су се превезли преко Саве у Кленак, где су ручали, а после тога кренули паробродом за Земун и већ увече били у Београду. То је био крај њиховог излета по Србији.

Чудна занимања

Америчке зоолошке вртове редовно обилази човек који, свакако, има једно од најчуднијих занимања на свету. Он, наиме, сече нокте слоновима. А тај посао није лак, јер се слоновима нокти морају сећи тестером и длетом. Док су на слободи, природа се сама брине да им нокти сувише не израсту. Од ходања и трчања они се стално лижу, тако да су увек исте величине. Међутим, у зоолошким вртовима слонови се мало крећу и нокти им се не „троше”, те их повремено треба скратити. „Педикер” слонова плаћен је добро. Али, он мора увек да буде веома пажљив, јер се може догодити да нека од његових „муштерија”, заморена дугим „улепшавањем”, стане ногом на њега.

*

Хенри Форд, амерички „краљ аутомобила”, испраћао је једном на њујоршком пристаништу своју кћер која је путовала у Европу. У Америци влада обичај да они који испраћају своје рођаке и пријатеље стоје на кеју и машу им све док се брод не изгуби из вида. Форду, који се никад није одликовао неком великом сентименталношћу, брзо је досадило да стоји на кеју и да маше. Због тога је, чим је брод одмакао десетак метара, пришао неком човеку који је био истог раста као он и слично одевен, тутнуо му у руку десет долара и замолио га да маше његовој кћери. Тај догађај одредио је судбину и занимање Бобу Келију, јер је он од тога дана постао професионални „испраћач” са њујоршког пристаништа. Наиме, уз одређену цену он испраћа оне које нема ко да испрати, или замењује „љубазне рођаке” којима је досадно да стоје на кеју док се брод не изгуби из вида.

*

Листа необичних занимања веома је дуга. Има људи који у фабрикама шибица пробају да ли се палидрвца приликом паљења распрскавају и у ком проценту, који се осам часова дневно „љушкају” на мадрацима да би испитали еластичност федера, па чак и оних чије је једино занимање да носе нове ципеле других људи да би их разгазили.

Човек кроз пет милиона година

Прошле су многе хиљаде година пре но што је човек постао оно што је данас. Он је прошао кроз разне ступњеве развитка пре но што је од њега постало биће какво је сад. А какав ће он бити у будућности? Како ће наши потомци изгледати кроз, например, пет милиона година?

Доктор Крогмен, професор антропологије пенсилванског универзитета, одговорио је недавно на ова питања у једном свом предавању. На првом месту, он сматра да еволуција неће више ићи током којим је раније ишла. Наиме, она је као једину „контролу” над собом имала само природно одабирање. Данас човечанство зна за генетику, науку о наслеђу, као и за мутације, то јест за нагла отступања појединих примерака од врсте, који после доносе на свет потомство с новим особинама. Например, применом Х-зракова научници су успели да неким врстама биљака повећају стабљику, цвет и семе, из кога су касније никле нове, веће биљке. Улога науке у том мењању биљног и животињског света и у усмеравању његовог развитка у жељеном правцу биће у будућности још много значајнија.

Доктор Крогмен верује да ће бити могућно „побољшати” и људски мозак. Чему ће то одвести? На првом месту, највероватније је да ће говор бити замењен — „читањем мисли”. Писци фантастичних романа о човеку будућности већ су му приписали то својство. Овакво споразумевање биће нешто слично радио-вези. Наиме, људски мозак претстављаће истовремено и пријемну и отпремну станицу, тако да ће човек знати све мисли људи из своје даље и ближе околине, али ће исто тако и своје „тајне” морати да дели с њима. Тешко је рећи да ли ће то олакшати или отежати његов лични живот, али је сигурно да у свету људи с таквим способностима неће бити могућно да појединци или нације склапају тајне савезе и завере.

Овако развијен мозак моћи ће да памти више и дуже но мозак данашњег човека. Он ће знатно надмашити све „електронске мозгове”. Човечји ум неће знати за границе; неће бити проблема који он неће моћи решити, ни стремљења које неће моћи да оствари.

Поред тога, човечји век кроз пет милиона година биће неупоредиво дужи од данашњег. Од 1800 године до данас просечна дужина човечјег живота готово се удвостручила, а према мишљењу научника потенцијални век данашњег човека износи од 120 до 160 година.

Кроз пет милиона година темпо живота биће сасвим друкчији но што је данас, делом због тога што ће мозак имати више да „ради”, тако да ће бити потребна мања активност мишића, а делом и зато што ће се, с променама у Земљиној атмосфери, изменити и човекове потребе у исхрани. Будући човек живеће дуже, али ће живети спорије. А разлог лежи у томе што ће тада кисеоника бити мање него данас. Ваздух који удишемо изгубио је готово сав свој водоник, а кроз пет милиона година изгубиће и знатан део кисеоника. Човек ће морати да се прилагоди тим променама у саставу ваздуха, тако да ће његов организам много спорије сагоревати храну но данас.

Човек будућности биће, по Крогменовом мишљењу, „двоножац добро прилагођен средини у којој живи, с рукама способним да с деликатношћу рукују компликованим инструментима и са стопалима сведеним на равне, мање више округле, завршетке ногу, који ће бити само постоља за труп и главу”.

Острво корњача

На пучини Индиског Океана, источно од афричког копна а северно од Мадагаскара, лежи једно мало корално острво. Арабљани, који су, изгледа, први стигли на њ, назвали су га именом једне звезде из сазвежђа Ориона: Алдабра. То је, уствари, узан и низак појас земље, или боље мала корална врпца у облику издужене елипсе. Путник који му прилази бродом угледа прво круне кокосових палми, које изгледају као да ничу непосредно из мора. За разлику од оближњег острва Космоледа, на коме нема људи, Алдабра је настањена. Има чак и „гувернера“, који додуше увек иде босоног и чија се власт простире на свега осам људи и две жене. Сви су они дошли са Сејчелских Острва, која су до почетка прошлог века била француска колонија, кад су потпала под енглеску власт. Банту-црнци, који су доведени на њих, заборавили су временом свој матерњи језик и данас говоре само француски. То је неки чудан француски језик, отприлике онакав каквим се у Француској говорило у прошлом веку, а који је, како неки стручњаци сматрају, у основи својој чистији од модерног француског.

Ових једанаест становника острва месецима не виде ниједног другог људског створа. Једино чиме се они баве — то је лов на морске корњаче. У децембру женке ових корњача допливају до обале и с муком се успну на њу, да би у песак положиле до 80 јаја. Било би их најлакше ловити баш у то време, али, из неких чудних обзира, људи то не чине. Они иду чамцима на пучину, да их тамо хватају, користећи тренутак кад оне изиђу на површину да удахну ваздух. Један део лова поједу сами, а већи део чувају, да га продаду трговцима који повремено долазе са Сејчелских Острва.

Алдабра је пуна птица. Од ибиса, који су врло питоми и без страха прилазе човеку, до чапљи, фламингоа, колибрија и разних врста грлица. Али, птице које дају карактеристику овом острву — то су суле и фрегате. Обе ове велике морске птице, с промером крила од преко два метра, живе на острву у великом броју. Не боје се човека и пуштају да их он хвата и милује. Често се може видети како сула слети човеку на главу или раме, само ако он стоји непомично, као што би, рецимо, слетела на какву стену или грану неког дрвета.

Судбина ових двеју птица тесно је повезана. Оне увек живе заједно, у некој чудној врсти симбиозе. Само, док би сула лако могла без фрегате, за ову другу то се ни би могло рећи. Фрегата без суле не би могла живети. Она, иако се храни искључиво рибом, не уме да је лови. Фрегате знају само да чекају на обали и да отимају сулама њихов плен. То је заиста чудесан призор. Час-два пре заласка сунца, фрегате узлећу и у ваздуху направе елипсу, која савршено одговара линији обале. Тако је сулама затворен пут до копна. Чим нека од њих наиђе, на њу се из висине стушти фрегата и удара је немилосрдно кљуном све дотле док ова не избаци из своје гуше сву рибу коју носи својим младунцима.

Кад падне вече, непријатељства су завршена: и фрегата и сула шћућуре се на истој грани да ту проведу ноћ, или пак леже на јајима, у гнездима која су такорећи једно до другог.

Алдабра је корално острво. Море је разјело његове мање отпорне делове и створило читав лавиринт узаних подводних канала. У барицама у унутрашњости острва често се могу видети крупне морске рибе. Оне су тамо доспеле још док су биле мале, или пак у облику јаја, а кад су одрасле више нису могле да се врате у море, јер су канали који ове баре везују с морем толико уски да оне кроз њих не могу проћи.

На острву живи и једна животиња која је због свог укусног меса и лаког лова у осталим деловима света готово истребљена. То је џиновска земна корњача. Рачуна се да их на Алдабри има преко 80.000. Оне дан проведу у хладовини дрвећа, у групама, често и по педесет заједно. Увече острво просто оживи, јер оне тада иду да траже храну. Густи и замршени сплетови лијана за њих нису никаква препрека. То су, уствари, прави „господари“ острва Алдабре.

Чланови научних експедиција који су боравили на Алдабри, већ првих дана су могли да примете како им из шатора, на неки тајанствен начин, нестају поједине ствари. Многи су сумњали на домороце да их они поткрадају. Једне ноћи пробудио је једног од њих неки сумњив шум. Устао је нечујно, дохватио џепну електричну лампу и уперио снажан млаз светлости на оно место одакле се шум чуо. И открио је крадљивца. Био је то један огроман љускар, налик на нашег рака, који је баш у том тренутку дограбио својим клештима један кухињски нож и спремао се да побегне. Исто као наша сврака, и ова животиња-лопов тежи да дође до свих сјајних предмета, било да су за јело или не. Велика је као кунић и лови чак и птице на дрвећу. Но, омиљено јело овог љускара претстављају кокосови ораси, које он често „бере“ и на висини од 20—30 метара. Он изабере зрео орах, откине га и пусти да падне, а затим сиђе на земљу, с бескрајним стрпљењем ослобађа језгру иједе је.

Ово острво има два мора: око њега је океан, а унутра је мирно унутрашње море које личи на језеро — лагуна. Оно није баш тако мало — има пречник од око 25 километара — али је веома плитко; нигде ни је дубље од два метра. Како га многобројни канали везују са океаном, то се и на њему смењују плиме и осеке. Двапут дневно лагуна километрима остаје сува. Тада се вода задржава само у малим удубљењима, и ту онда све врви од морских становника који нису стигли да се повуку. Из плитке воде извирују оштра ајкулина пераја, или се за тренутак појаве „крила“ неке манте.

Истраживачи који су макар и кратко време боравили на Алдабри били су задивљени њеним природним лепотама. Све се ту слободно развија, без учешћа човека. „Не може се замислити ништа лепше од лагуне, пише један од њих. Кроз кристално бистру воду указују се фантастични облици и дивне боје корала. Гледајући дно лагуне из чамца који лагано просеца непомичну воду, човеку се чини да пролази испред каквог џиновског тропског акваријума“.

Мајмуни и новац

Многобројни, како научни тако и забавни, експерименти показали су да се мајмуни могу научити да схвате сврху новца, — тврди амерички психолог др Џон Волф. Они се могу научити и да раде за новац, да га чувају и „разумно“ употребљавају.

Једном је у кавез двају шимпанза постављен аутомат с јелом и пићем. Мајмуни су врло брзо схватили да у аутомат треба најпре да убаце метални новац да би добили оно што желе, а добро су запамтили и разлику између вредности новца потребног за пиће и новца који треба дати за храну. Зато су гледали на накупе што више новца веће вредности. Врло брзо су научили да разликују лажну пару, коју аутомат не прима, и кад би им је подметнули они су је с презрењем бацали. Шимпанзи су схватили какве вештине и послове треба да ураде да би добили новац ове или оне вредности. Али, од свих изведених експеримената научнике је највише увесељавао овај: једном од шимпанза није дато да једе неколико часова, а други је исто толико времена остављен без пића. Тада је овом другом дата пара за коју ће аутомат избацити јело, а првом шимпанзу новац за пиће. Мајмуни су кратко време посматрали своје паре, а затим су их мирне душе међусобно измењали. Тако је гладни дошао до јела, а жедни се напио воде.

ПУНШ

Пунш је индијанска реч и значи пет. То је хладно или топло пиће које се прави од пет разних ствари: шећера, арака (рума), чаја, воде и лимунаде, па је по томе и добило име. Постоје и пуншеви који се праве од нарочитих пунш-есенција, које се само разблаже водом.

ВЕРОВАЛИ или не...

НА ПРВОМ ЗАДАТКУ...

„Ханлеј“, прва подморница коју су у америчком грађанском рату саградили конфедерати, торпедовала је

1864 године противнички ратни брод „Хаузатоник“, али је потонула заједно с њим. То је био први и последњи ратни задатак подморнице „Ханлеј“.

СПАСАО ЧОВЕКА — УДИЦОМ

Ира Бачер, риболовац аматер из Сарасоте, у Америци, спасао је једног дављеника помоћу своје удице. Бачер, који иначе не уме да плива, седео је једног дана на обали реке и пецао. Изненада, зачуо је да неко зове упомоћ. Насред реке давио се неки младић. У близини није било никога и Бачер, не знајући како друкчије да му помогне, дограбио је свој пецачки штап с дугим најлонским концем и једним вештим замахом бацио је крај са удицом према несрећнику. У последњем тренутку дављеник је дочепао најлонску нит и Бачер га је, као какву рибу, извукао на обалу.

НАДГРОБНИ СПОМЕНИК ОД СОЛИ

На једном усамљеном гробу усред једне пусте области у Судану стоји велики надгробни споменик начињен од камене соли. Споменик је био израђен на захтев једног човека који је читавог живота био потпуно сам. На самртној постељи дао је он једном свом суседу знатну суму новца и замолио га да му подигне споменик од камене соли, рекавши му да жели да буде сигуран да ће после његове смрти бар какав живи створ доћи на његов гроб, макар само због тога да би узео соли.

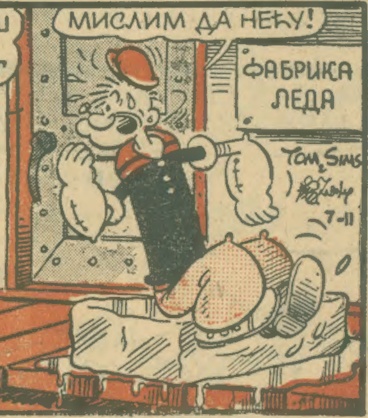

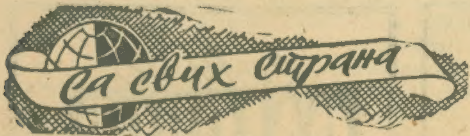

САМПИТАН

Сампитан је дуваљка за отровне стреле и она претставља главно оружје племена Сакаји, које живи у Малаји. То оружје употребљава се и за напад и за одбрану. Ратници Сакаји увек носе сампитан са собом, али га употребљавају обично тек онда кад их неко нападне. Ово чудно оружје које је направљено од бамбуса састоји се од две цеви: спољашње и унутрашње. Спољашња цев украшена је резбаријама. Дуга је два до два и по метра. Пречник унутрашње цеви је мали, а цев је савршено округла. Цело оружје је врло лако, тако да се при нишањењу може држати за сам крај иако је тако дуго. Стрела је направљена од веома тврдог дрвета и дуга је 20 до 25 сантиметара. Врх јој је оштар, а на супротној страни причвршћена је за њ дрвена полулопта, и то својим округлим делом. Пречник полулопте је нешто мањи од пречника цеви. Врх стреле је замочен у отров, који убија мање животиње и птице одмах, а смртоносан је и за човека кад је свеж. Врхови стрела превучени су неком навлаком од трске, да се отров не би овлажио и изгубио јачину. То у исто време спречава да се отров не скида. Кад хоће да употреби сампитан, ратник Сакаји стави стрелу у цев, удахне дубоко, нанишани и дахом избаци стрелу. Стрела лети великом брзином и може да погоди циљ и на даљини од 70 до 100 метара. Сакаји су добри стрелци и ретко кад промаше циљ.

РЕТКО ПОТОМСТВО

У немачком граду Финстервалду пре 75 година умрла је нека Вилхелмина Сајдел. Она је живела 88 година и седам и по месеци. Кад је сахрањивана, на њеном гробу окупило се 120 блиских чланова њене породице, и то: пет кћери, три зета, једна снаха, 54 унука, 64 праунука и једно прапраунуче; свега 128 лица. Али то још није све њено потомство, јер су јој пре тога умрли: муж, четири детета, три зета, 15 унучади и 53 праунучета. Дакле свега 76 лица. Кад од тога одбијемо мужа, шест зетова и снаху, онда изађе да је она имала 196 потомака.

ЧИОПА

Чиопа је птица која по грађи тела и начину живота веома личи на ластавицу. Не спада у птице певачице, а њен глас личи на непријатно пиштање. Перје јој је мрко, сем гуше која је беличаста. Крила су јој много дужа од репа, који је рачваст. Има широк кљун и њиме у лету вешто хвата разне инсекте, а исто тако у лету и воду пије. Ноге су јој кратке и имају по четири прста с канџама, којима се чиопа прихвата за зидове и стење. Гнездо прави у пукотинама стена, зидова или у дупљама дрвећа. Селица је. Код нас живе две врсте чиопе: црна чиопа, која лети око зграда и торњева, и бела, која има трбух и гушу беле, са смеђом пругом на прсима. Бела чиопа живи у пределима око Средоземног Мора, у Алпима и италијанским планинама, а код нас је има на Велебиту, у Далмацији и Херцеговини.

КАЗНЕ ПО ДУЖИНИ ВРЕМЕНА

Путници који су прокрстарили разне континенте изнели су у својим путописима много занимљивих ствари из живота урођеника. Један од тих старих путника провео је дуже времена у Африци међу Хотентотима и оставио нам податке о начину кажњавања код њих. Он прича да се тамо кривац кажњава батинама, али му се оне не одређују по броју, него по времену. Наиме, старешина запали лулу и у истом тренутку почну да батинају кривца. То траје све дотле док старешина не испусти последњи дим.

МЛЕКО У КОЦКАМА

Једном хемичару из Кила, у Немачкој, после дуготрајног истраживања успело је да произведе млеко у коцкама. Из ових млечних коцки може се, кад се помешају с водом, добити изврсно млеко за пиће. Сада се ове коцке производе навелико у фабрикама.

Млеко у праху је одавно познато, али кад оно дуже времена лежи на влази онда се згрудва, а може и да се ужегне. Млечне коцке много су практичније. Када млечну коцку засечемо, одмах се јавља заштитни слој, који чува језгро од пропадања, јер не пропушта воду. Ако се млечна коцка, која је тешка пет грама, стави у литар и по воде, добије се пуномасно млеко.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АТОМСКА ЕНЕРГИЈА ИМА СВЕ ВЕЋУ ПРИМЕНУ

Приликом разбијања атома, јављају се зрачења која се данас корисно употребљавају. Ако се у унутрашњост атомских батерија ставе разна тела, она постају радиоактивна. На томе принципу добијају се радио-кобалт, радио-цезијум, радио иридијум и радио-талијум. Доскора су та радиоактивна тела служила само у медицинске сврхе, али је недавно једна француска фирма све ове елементе пустила у продају по приступачним ценама. Данас се они употребљавају за стерилизацију воћа, конзерви, пива у флашама и разних лекова.

РЕВОЛУЦИЈА У ПЕЧЕЊУ ХЛЕБА

Ускоро ће се хлеб пећи таласима радара. Ови таласи претварају се у топлоту у тесту ако се квасцу дода бикарбона сода. Како је топлота равномерна, хлеб свуда једнако „нарасте". Квалитет и брзина печења омогућује велику производњу, те се уређај исплати, — тако бар тврди једна швајцарска фирма. Да би се после печења добила тамнија кора, довољно је у радарску пећ додати обичну лампу са инфрацрвеним зрацима, која је веома јевтина.

НОВА ЈОДНА СО

Познато је да се со с јодом употребљава, како код животиња тако и код људи, кад тироидна жлезда не ради како треба. Она се много употребљава нарочито у крајевима где има гушавости. Досадашња со јода имала је тај недостатак што се, услед влаге, јод губио из ње, тј. није била стабилна. Разним опитима у Институту за истраживање у Чикагу добијена је со јода која не губи јод. Уместо калијумовог јодида додаје се јодид бакра, који је много стабилнији.

ЧАМЦЕМ ПО СУВУ

За мали чамац који се креће и по суву неко дете могло би да помисли како је добио ноге. Уствари, нешто постоји, само што то нису ноге. Док су амфибиска возила подешена првенствено за кретање по земљи, али се могу кретати и по води, код ових чамаца примењен је обрнут поступак: то су пловни објекти који су удешени да се крећу и по земљи. На предњем делу дна чамца налазе се точкови, а на задњем, причвршћена је нека врста смучки, што му, уствари, и омогућује кретање. Овакво превозно средство први пут је употребила научна сеизмографска експедиција у Венецуели

ради пробијање кроз тамошње баруштине и мочварне терене, као и за прелаз преко река.

НЕМА ВИШЕ КОВЕРАТА

Код великих предузећа, куповина коверата и чиновник који их адресује и затвара претстављају приличан издатак. Зато је сада у Француској начињена једна прилично једноставна машина у облику кутије с ручицом. На полеђини писма откуца се адреса и машина савије писмо и скопча га, тако да адреса остане видљива. Писмо може да поднесе сву манипулацију у пошти.

ОМОГУЋЕНО СНИМАЊЕ МИКРОБА

Познате су предности електричне „муње" при снимању, јер она омогућује тренутну фотографију и по мраку. Међутим, досад је било немогућно на овај начин снимити микробе, јер је сијалица, поред светлости, одавала и топле инфрацрвене зраке који су тренутно убијали микробе, те се зато нису могли посматрати микроскопом. Поред тога, хемиско дејство инфрацрвених зракова било је штетно и по човека. Сад је начињена лампа с филтром који пропушта само светлосне зраке. Ово је изменило рад истраживача у борби против рака, јер се сад први пут може снимити ћелија нападнута раком у тренутку умирања под дејством Х-зракова и проучити промена на њој, која је тренутна.

СТВАРАЊЕ ЦРВЕНИХ КРВНИХ ЗРНАЦА

Испитивањем на Медицинској школи у Лос Анђелосу дошло се до занимљивих открића у погледу стварања црвених крвних зрнаца. Познато је да витамин Б-12 утиче на њихово стварање, али ако у организму нема извесних супстанца ни овај витамин нема утицаја, и резултат тога је малокрвност. Те супстанце стварају се у желуцу, те од његовог нормалног функционисања зависи да ли ће неко бити малокрван. Човеку је потребан дневно само један милионити део грама витамина Б-12 да би се одржало нормално стање крви.

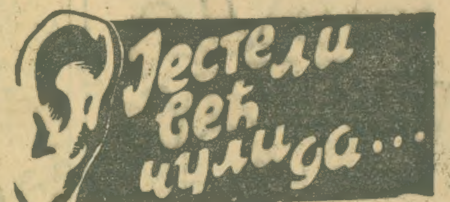
ПОРЕКЛО ГРЧКЕ АЗБУКЕ

Два археолога, један Енглез и један Американац, нашли су у ископинама једне старе куће решење порекла грчке азбуке. То су куће у којима су живели Микенци у 13 веку пре наше ере. Из нађених глинених таблица види се да су Грци употребљавали ову азбуку и у свом приватном животу. Та азбука позната је под именом „линеарно микенско писмо". Чак су и обични грађани умели да читају и пишу.

Поред ових таблица са словима, нађени су и други предмети из којих се може видети начин живота тих људи. Нађене су плоче од слоноваче којима су они украшавали своје домове, затим кревети, столице, сандуци и друго. У остави су нађене веће количине тањира, посуђа и пехара, што доказује да су Грци још давно пре Хомера имали удобан живот.

УСПЕХ У ПРЕСАЂИВАЊУ КРВНИХ СУДОВА

Тројици америчких научника пошло је за руком да пресаде делове артерија из животиња у људски организам. Ови крвни судови узимани су из свиња и говеда. Комади су најпре сушени, а затим стерилизовани. Овако „препариране" жиле показале су се као знатно боље од вештачких органских делова начињених од пластичних материја, који су досад употребљавани за пресађивање. У једном случају калем је изазвао рашћење новог ткива артерије.

...често се догађа да галебови и друге птице које живе по-

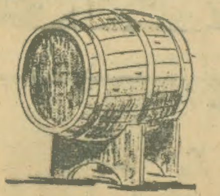

ред мора и река постану „заробљеници" шкољака које су покушали да улове.

...како је некад тврдио лондонски лист „Пипл", први метак у Првом светском рату испалио је мајор Михаило Милојковић из Београда.

...један рт холандског острва Тексел зове се Ејерланд, што значи „земља јаја". Ово име рт је добио по томе што на њему у извесно доба године борави огроман број птица које ту носе јаја. На рту има толико јаја да их становници скупљају и носе на трг у Амстердам.

...бурад у којима се држи коњак праве се искључиво од храсто-

вог дрвета које се добија из шуме у околини Лимузена, у Француској.

...неке врсте слепих мишева могу да лете без спуштања по петнаест до двадесет миља. Цео тај пут они превале за једну ноћ. У француској „Великој енциклопедији" наводи се као пример да се један слепи миш спустио на брод који је од обале био удаљен пуних 200 миља.

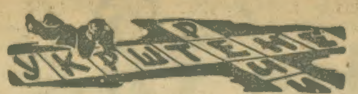
...у индиском племену Ванини рибе сматрају за свете жи-

вотиње и сахрањују их, уз нарочиту церемонију, на сеоском гробљу.

...пишући о Скитима, грчки историчар Хипократ каже да они носе панталоне, што је, по његовом мишљењу, не само чудновато, већ и нехигијенски.

...ајкуле немају рибљи мехур, а ипак се могу спустити до великих дубина, као што могу и да се испну до површине воде. Као што је познато, рибљи мехур служи рибама за смањивање специфичне тежине тела, те им тако олакшава кретање у води.

Водоравно: 1) наша река; 5) суд састављен од грађана; 7) поклопац; 8) египатско божанство; 10) место у Војводини; 11) одјек корака; 12) без рогова; 13) агрегатно стање воде; 14) иницијали презимена и имена нашег књижевника романтичара; 15) део хода; 16) становник Азије; 18) мера за хартију; 19) један инсект; 21) бука; 22) слово латинице; 24) једна Крлежина драма; 25) узвик; 26) грубо сукно; 27) острвце у Јадранском Мору; 28) скраћеница за једну академску титулу; 29) град наРојском Каналу; 30) плот; 32) украсна биљка.

Усправно: 1) одјек коњског трка; 2) држава у Азији; 3) течност у биљкама; 4) коњ; 5) део брода; 6) угашени вулкан у Јерменији; 7) врста атмосферског талога; 9) напад; 11) зграда од дрвета; 13) стаја; 15) закупнина; 17) свађа; 19) један племенит метал; 20) река у Далмацији; 21) осећај потребе за јелом; 23) обичај удруженог рада (множ.); 25) стара грчка област на Пелопонезу; 27) веран; 29) часовник; 31) иницијали хрватског књижевника погинулог у НОБ.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) је; 3) Нант; 5) матура; 7) Сарајево; 9) Ирак; 10) Сас; 11) лив; 12) Мила; 13) еј; 14) „Бебит"; 15) апарат; 17) Олиб; 18) Аламан; 20) етида; 21) ир; 23) лава; 24) ски; 25) Ами; 26) увек; 27) Манасија; 29) Никола; 30) лира; 31) ма.

Усправно: 1) јатак; 2) Ануј; 3) нарав; 4) Тресибаба; 5) Марија; 6) авалит; 7) „Силе"; 8) Осат; 12) Мерима; 14) балада; 16) поливинил; 18) атаман; 19) Никеја; 20) Елам; 22) рика; 24) свила; 26) Усора; 28) Аким.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЧОВЕК И ПАС

Човек кога видите на нашој слици хтео би да приђе зембилу обешеном о дрво и да из њега извуче боцу с киселом водом. Међутим, један

опасан пас никако му не дозвољава да приђе. Шта треба да учини овај човек па да ипак дође до боце?

Одговор: човек треба да трчи око дрвета, а пас ће, трчећи за њим, омотавати канап привезан за дрво. Кад пас буде сасвим омотао канап око дрвета, онда ће човек моћи да приђе и узме боцу.

КО ГДЕ СЕДИ?

Кад је многобројна породица Јовановић кренула на пут, заузела је цео један купе у возу. Јовановићева жена волела је одувек да седи у правцу кретања воза, па је тако и овога пута села. Јовановићу је било свеједно где ће сести. Њихова кћи Марија села је поред своје мајке, а њен брат Јован прекопута Марије. Иванка је села између своје браће Павла и Јована, то јест прекопута своје сестре Љиљане. Најмлађи син, Глиша, сео је поред Љиљане. Места у купеу била су нумерисана од 1 до 8. Седиште број 1 било је на оној страни где се налази ходник вагона, и то у супротном правцу кретања воза. Седиште број 2 било је прекопута броја 1, 3 поред броја 2, а број 4 прекопута броја 3. Број 5 налазио се поред броја 4, и тако даље.

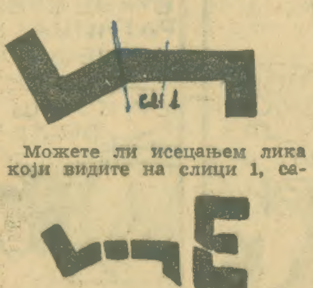
Жена Јовановићева села је на једно непарно седиште, а Иванка на једно парно.

Одговорите нам сада: како су поседали у купеу чланови породице Јовановић?

Ако не можете да погодите, ми ћемо вам рећи: на број 1 Павле; на број 2 Глиша, на број 3 Љиљана, на број 4 Иванка, на број 5 Јован, на број 6 Марија, на број 7 Јовановићка и на број 8 Јовановић.

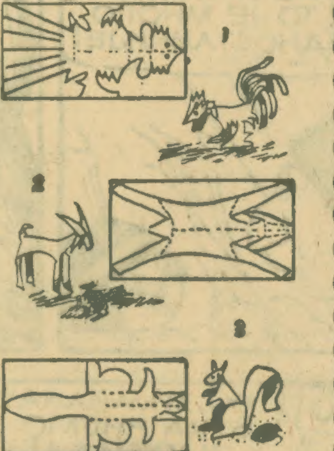
ПОМОЋУ ИСЕЦАЊА...

Можете ли исецањем лика који видите на слици 1, саставити слово Е. Ако не можете, погледајте слику 2 и видећете како је то једноставно.

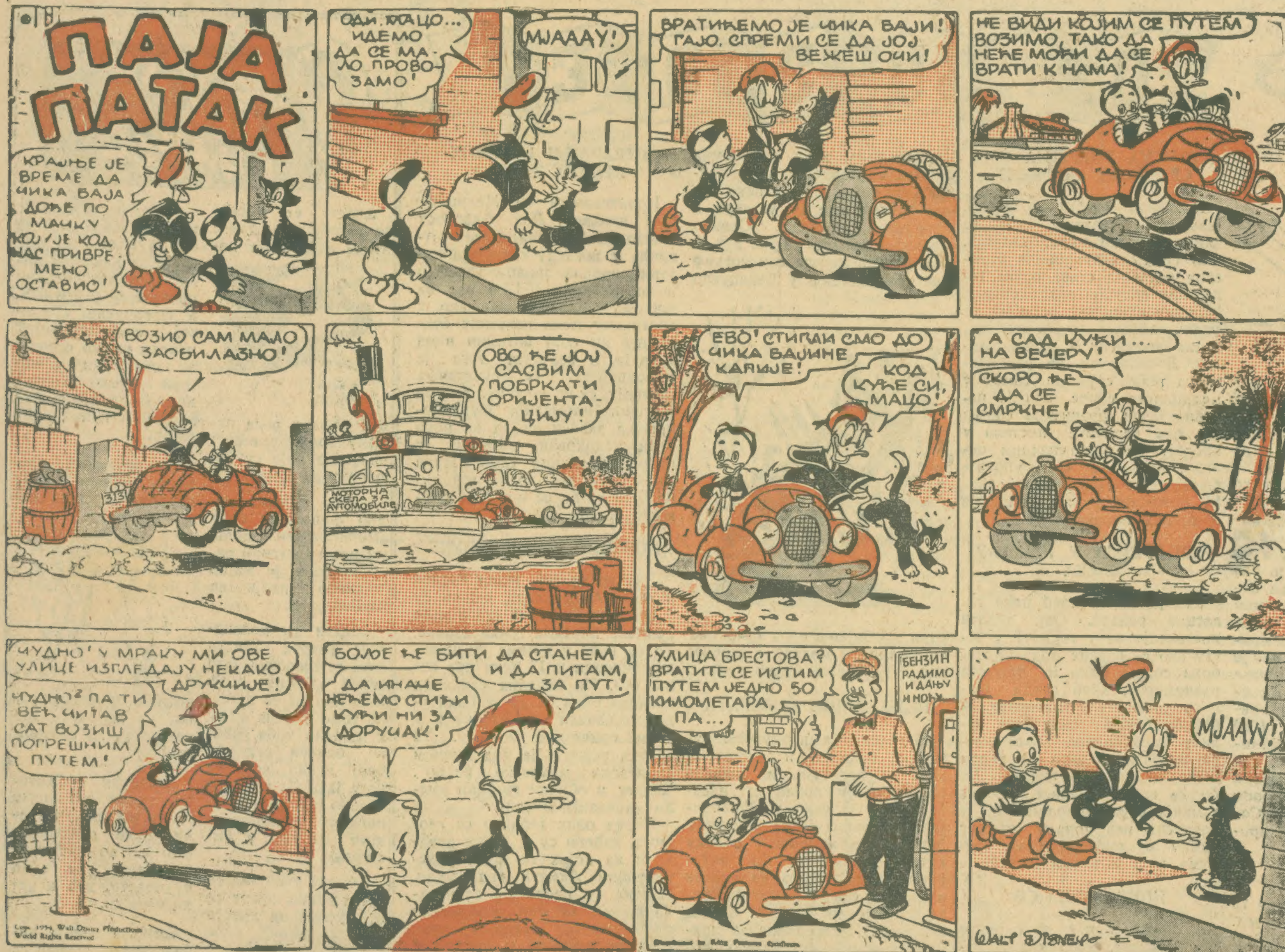
ПОКУШАЈТЕ!

Погледајте добро слике 1, 2 и 3. Можете их увеличати два или три пута на белом картону, па их затим изрежите по црним линијама. Испрекидане линије су обележје по коме треба поједине делове превити (преломити) навише, односно наниже. На готовим фигурама ови превоји се виде врло добро. Ако све тачно радите, добићете:

1) петла,
2) јаре,
3) веверицу.

Још лепше би било кад бисте све ове фигуре обојили. Можда бисте могли пронаћи и неке нове фигуре? Покушајте!

Који је ОДГОВОР тачан

ВОЛТЕРА је:
врста игре
део намештаја
популарна песма из прошлог века
стара француска мера

ВАДМАЛ је:
тканина
име витеза из старог француског епа
брод из Нелсонове ескадре
град на атлантској обали

ЕТМАЛ је:
чувено предграђе Париза
поморски израз
ветар у Северном Леденом Мору
лука у Холандији

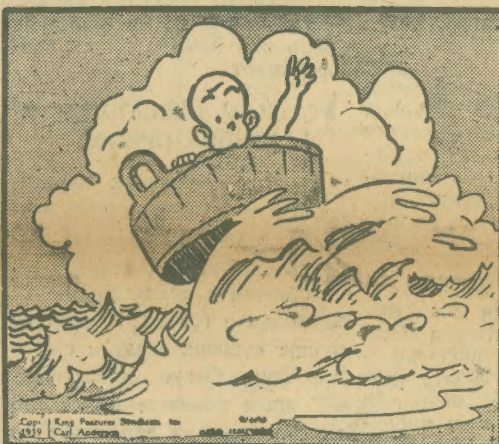
ОДГОВОР:

ВОЛТЕРА је велика наслоњача с ниским седиштем и високим наслоном за главу. Тако је та врста столице названа по француском писцу Волтеру.

ВАДМАЛ је врста грубе вунене тканине која се израђује у Шведској и на Исланду.

ЕТМАЛ је пут што га једна лађа пређе од 12 часова у подне једнога дана до 12 часова у подне другога дана. То је дуже или краће од 24 часа према томе да ли се путује у правцу запада или истока.

Кра-Ква! уређује Паја Патак

ЛАКО ЈЕ ЊЕМУ

Учитељ: Како то, Влајо, да ти стално закашњаваш на први час иако станујеш једва сто метара од школе, док твој друг Мища стиже увек на време иако долази с даљине од три километра?

Влаја: Лако је њему. Он ако види да ће да закасни пет минута треба само да потрчи па да стигне на време. А како ћу ја да надокнадим тих пет минута на овој мојој стази од сто метара!?

ПАЈА НА ФИЛМУ

Редитељ: ... А сад ће вас ваш противник бацити у реку!

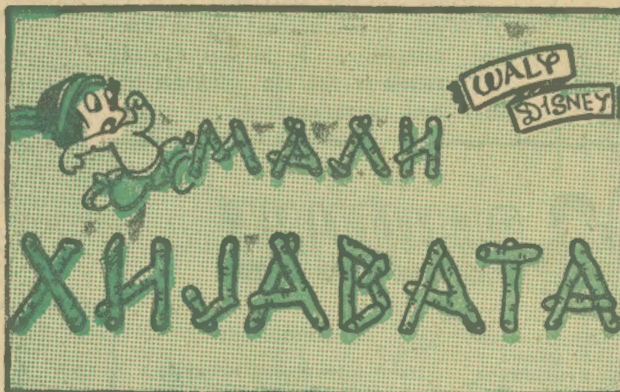
Паја: Добро, али како ћу се извући из ње кад не знам да пливам?

Редитељ: Није важно! Ви се, иначе, више не појављујете до краја филма!

РАЈА ВОЛИ ПРЕЦИЗНОСТ

Паја: Шта, нећеш да једеш тако укусну чорбу! Хиљаде дечака било би срећно кад би имало прилику да је сваки дан једу.

Раја: Хиљаде? Именуј ми само тројицу, па ћу ти веровати!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.